

M A G Y A R M E R K U R

1789-dik esztendőben.

*A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmével.**♣ Szombaton Böjt - elő - Havának 21-dik Napján.**Hadi történetek.*

Lembergből Febr. 3-án. Az első vár őrző Regementnek Oberstere Kanto Gróf Ur tegnap Kholmiba utazott, hogy ennek a' várnak igazgatását, mellyet ő Felsege régtől fogva nekie szánt, magara fel-vállalja. El-bútsuzása szomorú és szívet illeto' vala. A' katona szolgálatban meg-öszült katonák sírának mint gyermekek, a' kik attyoktól megfosztattatnak. Maga-is annyira meg-illetődött, hogy köny-híllásit nem tartóztathatá el-utazásakor.

A' Török köznép nyilván zúgolodik az ő hadakozásának plánuma ellen. A' Diván, úgymond, 1787 hadat indított az Oroszok ellen, mivel a' Konstantinápolyi köznép meg-kívánta vala. De mért jelentette a' háborút Augustusban, a' mikor a' táborba való szállásnak ideje már el-múlt vala? Az által az Oroszok
 O időt

időt nyertek a' készülétekre. Mért nem ment a' Nagy Vezér télben 1788 tartományjaikba, hogy élésházákat el-égette volna; és mért nem ment a' nyárnak elején Moldvába Khotimnak fel-szabadíttására. Mit akart Augusztuskor a' Bánátba való bé-ütéssel? Leg alább ment volna azon hadi sereggel, mellyel a' Császári tartománybul viszsza vonta magát, Khotimnak meg-mentésére 's a' többi.

Romanból Jan. 29-én. Ha tovább is így mégyen a' dolog, mint eddig, nem leszen szükségünk tovább itt allani. Azon hadi foglalatosság szérént, mellyel az Oroszok töltik az időt, azt sem gondolná az ember, hogy tél vagyon. Mennek, táboroznak, meg-ütö-znek, és ezt mind abban az időben, a' mellyben nem csak emberek, hanem farkasok is meg fagytak. A' hová ezek ütnek, jaj ott a' Törököknek. Bender körül 5 mértföldnyire Kamenzkoy Generál, ezen szé-rentsés Vezér, mindent tüzzel pufztított-el, meg azt a' falut-is a' mellynél Decemb. 17-én a' Törököket meg-verte vala, a' kik közzül, hiteles tudósításokként 4000-nél többen maradtak az ütközet-helyén. Az Oroszok elébb elébb mozdúlnak Moldvában, és a' Törökök az által nagyobb szorúltságba jutnak. Az egynehány napoktól fogva meg-lágyúlt idő az úttazó és táborozó Orosz seregnek könnyebbségére fog szolgálni. A' mi hadi seregünknel már régtől fogva semmi emlékezetes dolog nem történt, ki vévén azt, hogy óhajtva várjuk nyomorúlt téli lakásainkból való meg szabadulásunkat. Bender kevés napok múlva ostromoltani fog. A' menyire értettük, Benderben három Frantzia Indzszenérek vagynak; de velek ugy van a' dolog, mint minden kercsftyénekkal, a' kik a' Törököknel tisztségben vagynak; a' kevély Musulman nem fogadja szavokat. A' mi az élésházokat illeti, fel-esztendőre vagyon ebben

a' várban. Hihetőkép az Orosz seregek és ügyük nem fognak olly fokaig várakozni. Ha egyszer Bender-is az Oroszoknak meg-hódol, az ő planumjokat, melyet még az utolsó Török háboruban fel-tettek, szerentséssen véghez vihetik. Leg-először a' fekete tengeren való szabad hajózást kívánták; annakutánna a' tenger-szorulatján való által-menetelt a' közép-tengerre; továbbá, hogy a' fényes Porta Krimia uralkodásáról le-mondjon. Végtere olly szerentsések voltak, hogy ez a fel-sziget az ő birtokokba juttatva, és az által a' Tatarok' bé-ütésének az Orosz tartományokba, vége lett. Ekkor Kerzon városa építették, és kereskede-
 dés benne fel állították, melynek, egyéb tartományokat és országokat nem említvén, főképpen Konstantzina-polyig el terjednie kellett. Kerzon városának egyik kapujára ezen sokat jelentő szavak vagynak metzve: Ez az az út, a' mely Konstantzinápolyba visz. O-tzakov meg hódolt; ez által az Oroszok fel-tett tzeljok hoz közelebb esnek. E' mellett óhajtni való dolog, hogy azok a' Török tartományok, melyek a' Konstantzinápolyi tenger-szorulatján innen fekszenek, más uralkodónak hatalma alá juthatnának. Ez által az örökös ellenség (valyon más nevet érdemlenek-e a' Törökök?) kényszerítettnek Ásiába által menni, és mi ezután olly káros és veszedelmes hadakozásokat többé nem énnénk; hadakozásokat, a' melyekben ezen nemzetnek irgalmatlansága és púfztítása az emberségnek nyomdokit el-törli. Az eddig fenn-tartott egyenlő mérték (*bilantzia*) Európában le-nyomattatnék egyik felén; de mindenséggel ezen világ-része nyerekedne a' mellett. Hajdan híres Görög ország, mely, valamint most Anglia és Frantzia ország az ő szép portékáit és kézi-munkáit az egész világgal közlöt, és most pufztán vagyon, az ő szép virágzó régi állapotjára helyheztenék, és a' többi-

bi el-hagyattatott Török tartományokkal együtt a' kereskedést ismét jó lábra állitaná és megszűszte el-terjesztene; főképpen ha Magyar országbul vízi árkok vonatatnának a' közép tengerbe.

Az ellenséges tartományok közt Oláh-ország lesz az, a' melly az idei táborba - szálláskor a' véres hadnak leg-több történeteinek bizonyága lesz. Ebben az országban a' Cs. K. hadi seregnek bal-szárnya le-felé fog érkezkedni a' Duna folytáig, valamint Bosnyában a' jobb-szárnya a' Török várak felé ki-fog terjeszkedni, az alatt míg a' nagy test vagy fő hadi-erő Szerényben és Pánátban a' Nagy Vezérnek mozdulásaira vigyázó szemet tartani és a' két szárnyát minden erőszakos nyomás ellen támogatni fogja. A' jobb-szárnynak adakályokon kell által-mennie; de a' bal felől lévő, minden környül-állások szerént, kevesebb bajjal viheti véghez hadi munkáit. Khotimnak el-nyerése után, Oláh országnak határ-széleig le-ereszkedett ez, és most ezen ország, a' mennyire nem határos a' Dunával, Cs. K. hadaktól körül-van véve, úgy hogy mi-hent az időnek kellemetessége meg-engedi, Erdély és Moldva országból be-üthetnek. Ha a' Nagy Vezér nagy sereggel Mavrojeni Hofzpodárt segíteni akarná, jól meg-gondolja, hogy az okosság meg-kívánja, hogy hatát szabadon tartsa a' Császári hadi fő seregtől.

Még ugyan sok vagyon hátra, hogy a' dolognak óhajtott ki-menetele legyen; de a' Császári hadaknak egy két szerentsés ütközetjek vélhetőképpen mindent meg-fognak választani; és akkor mondhatjuk: hogy a' fényes Porta soha sem forgott olly nagy veszedelemben mint mostanában.

Szebenből Febr. 9-én. Ezen m. f. hónapnak 7-én az Erdély országi hadi seregnek Vezérje, Feldmarsall-Had-

Hadnagy Hohenlohe Hertzeg meg-érkezett Szebenben az itteni lakosoknak öröme, — Küjömbféle Passufoktól érkezett hírek szerént, az ellenséges seregek Moldvában mindenfelé mozgásokat tesznek. Egyik része annak Priporánál, a' Vörös Toronyi Passuson ujfolag öszve gyülekeze. Az alatt részünkön is helyes ellenrendelések tettek, ha valahogy a' Kineeni őrizetünkhöz közelíteni szándékoznának.

Bánátból vett tudósításokbul tudjuk, hogy ott minden tsendességben vagyon, némelly lopásokat kivévén, mellyeket Török fajtu nép imitt amott el követ. Nem régenten Új-Bortsánál 200 darab marhat loptak-el az elébb nevezett Török haramiák.

A' *Besániai sántzból Febr. 8-én.* „ Ambár nem igen víg helyen állunk őrizeten; mindazáltal szélső vigyázatunkon nem únjuk-meg magunkat, mert a' Belgrádi Törökök valóságos Török muzikával mulatnak minket. Mihelyt a' muzika meg-fzünik; leg-ottan az ebek ugatását halljuk Belgrádbul; még Eugenius idejétől maradt órának verése is igen jól által hallatik hozzánk. Ezen óra harangjaitól meg-fosztatott, és a' helyett egy deszkára verr az ütője. Minden lovaglót és gyalog járó papát szem nélkül jól meg lehet látni. Az *Observatoriumról*, vagy néző helyről jó néző tsővel a' Törököknek viőeletjekeit, a' házaknak ékesítését és egy szóval mindent olly szépen meg-lehet esmérni, mintha tsak 20, 30 lépésnyire távol vólna hozzánk. Tegnap másod ízben mintegy 500 Jantsárok és 50 Török lovasok a' várból ki-mentek. Az első sereg harmad napra vízfíza tere; de az utóbbik még oda maradt. Hihetőképpen mi reánk fenik fogokat. „

Zemlennél Febr. 11-én még állott a' jég a' Dunán és a' víz nagyon áradott. 7-én éjtszakán a' piacon építetett vásáros sátoroknál tűz támadott, de

mivel tsendes idő volt és azon kívül is jó rendelesek
 tettek, ilyen 8 sátorokon kívül semmi sem éget- el.
 Hogy pedig jövődre ez illetén kár el- távoztassék,
 12-én minden sátorok le- rontattak. 9-en ugyan az
 nap, a' mellyen tavál a' had jelentetett, leg-először
 nagy lövöldözés hallatott szüntelen a' Száva partján.
 Azon 50 Törökök, a' kik, a' Besániai sántzból költ
 tudósítasként, Belgrádbul ellenséges szándékkal ki- köl-
 tözködtek, 3 fajakon a' Száván fel- felé hajóztak és
 véletlenül szélső őrizetünkre ütni akartak. Az Ulá-
 nok hamar észre vevén az ellenséges hajókat, 70 em-
 berbül álló szabad seregbéli őrizetet segítségül hívák,
 mellyek után 3 kompániák jövőnek a' Besániai sántz-
 bul. A' Törökök látván, hogy katonáink vigyázó
 szemmel vagynak; embereinkre lövöldözének, a' kik
 derekason meg felelének, míglen végtére a' Törökök
 Belgrád felé vissza térének. A' tüzelés mind a' két
 rész között 3 óráig tartott; az elesetteknek számát nem
 fokára meg-fogjuk tudni. Ezen alkalmatóságnál szám-
 talan fok nép álla a' Szávának túlsó partján, melly a'
 mi embereinkre haszontalanul lövöldöze.

Bizonytalan hírek. A' Belgrádi Basa ezen futó
 hír szerent a' vezérő General F. M. H. Braunnak
 jelentette: hogy ha a' fegyver-szünet Juniushoz 6-ig
 meg- nem határoztatnék, inkább nem-is akar fegyver-
 szünetet. Mas hír azt mondja: hogy Boserevtzénél,
 egy mező-városnál, melly Vég Szendrőhöz nem mesz-
 sze, és Belgrádhoz 2 napi járó földön vagyon, 10000
 Arnótok öszve- gyűltenek és csak a' jó időt várják,
 hogy Bánátba által- üssenek.

A' Szerviai szabad seregnél az egy *divízió* Hó-
 szárok veres nadrágot, fekete mentét fejer bárány
 prémmel, és kalpagot holt fővel kapnak.

Vukásovits Fő-Hadnagy Urnak lovas seregének száma napról napra nevededik. Tsak ezen rövid idő alatt Pesten Budán minden musika szó nélkül 50 szép természetű fiatal legények fogadtattak. Ezek az fogadott új katonák egynehány öreg legényekkel Soroksárra vittetek ma; a' hol azonnal lovakat kapnak, és mind a' lovaglásban mind pedig a' fegyvertforgásban gyakoroltatni fognak. Kevés idő múlva ezen lovas sereg tökéletes számmal fog lenni; mert nem tsak Pesten és Budán fogadják a' legényeket; hanem a' közel lévő falukon-is, Ketskémén, Sz. Fejérváron 's azon a' helyeken, a' hol igazi lóra termett Magyarok találtnak. Az öltözetjek barna dolmány, fehér mellyre-való és kék nadrág; csákó helyett pedig elől hátul lehajtható bőr sapkájok vagyon, mellyet meg-görbített fehér forgó ékesít.

A Fő Hertzeg Ferdinand Magyar Gyalog Regimentjénél Ócskay Kapitány Úr harmadik Májórrá lett, De Vinz Regimentnél Haukvitz Kapitány, Eszterházi Miklósnál Malovetz Granadér kapitány, Nádasdynál Affoltern Granadérkapitány. Pálffy Gyalog Regimentjénél König Kapitány harmadik Májórnak nevezetett, mivel az előbb Májórnak rendelt Marotel az alatt meg-hólt; Alvintzy Gyalog Regimentnél Enlinger Kapitány harmadik Májórságra emeltetett.

Elegyes tudósítások.

Lengyel ország. Itten következik az Orosz követnek válasza az öfve-gyűlt Rendeknek második jelentő-írására, mellyet előbbeni levelemben meg-irtam vala:

A' Felséges Orosz Császárnénak alól-írt követje, minekutánna a' jelentést kezéhez vette volna, melly a' N. Rendek részéről küldettek, köteletségének tartja, arra ezen választ adni; hogy felettébb bámula a' Vez-

zéréknek tudósításain, a' kik azt merték bizonyítani, hogy a' Lengyel tartományban új szállások rendeltetnének az Orosz Császárné seregeinek. Az alól irt nem mulathatta-el, hogy ezen második panaszokat, valamint az első, az ő udvarának el-nem küldötte volna, és előre bizonyíthatja, hogy a' két mozdító okok, mellyek a' jelentésnek szerzésére alkalmatosságot nyújtottak, az ő Felséges Uralkodónéjának nemes induláshoz úgy illik valamint az ő nagy elméjéhez. A' szabad Közönségnek független-léte és szabadsága olly igazságok, mellyeknek ellent szállani nem lehet és többször elő hozni szükségtelen, és hogy leg - kisebb kétkedésnek alája - vettetnének. De a' millyen szentíges igazság ez Lengyel országnak, színt annyiba tartja azt a' Császárnénak igaz barátsága a' Királyhoz és a' Rendekhez. Mihelyt az alól jegyzett hatalommal bíró követ ő Felségétől az Orosz Császárnétól választ venni fog, mellyet minden órában vár, nagy örömmel fog szolgálni azont az öszve gyűlt N. Rendeknek által-adni. — Varsóban Ján. 26. 1789. Alól jegyzett: Stakelberg.

Az ország - gyűlésén Ján. 30 meg - határozott, hogy a' Rendek - Vitézi esztendőnként a' szabad Közönségnek kintsebe adózzanak, tudniillik a' fejer Sar-Rendük 100 aranyokat, és a' Staniszló Rendjét vitélők 50. Ezentúl fogva még az ország' méltóságira adott petsétes levelektől is fognak fizetni, úgy hogy a' leg kisebb levelektől az ilyen méltóságokra, 25 a' kik pedig leg-főbb tisztségekben vagynak, az ő petsétes leveleik 1000 aranyokba fog kerülni.

Bétsből. Született Gróf, igazgató Hadi Fő Vezér, F. Cs. és Királyi hadi - szerek vezére, a. N. M. K. Test őrző Sereg Fejének N. Károly Károly Úr ő Extzellentziájának edgyetlen egy fia, a' R. Sz. Birodalom - beli Gróf *Vartembergi Valdstein* Úr ő Excel-

lentziája második Kis-aszfzonnyával, Gróf *Vartembergi Vallstain* Ersebet Kis-aszfzonnyal, a' hitnek és szeretetnek az élet utolsó pertzentéséig változást nem szenvedhető arany-lántzával a' máii napon öszve köt-tetének.

Minthogy ezen házasságbéli szövetség, a' mostani világ ábrázatjához képest, titkon kíván vala végbe menni; ennek alkalmatosságával, a' házasságbéli faklyákat elől-hordozó *Hymennek* szokott tzerémoniai noha minden úton módon el-kerültetni kívánnak vala, még-is ezen nagy törsökü pár szövetségének innepe, oly titkos fénnnyel tündöklék, mellynek világa minden Bétsben lévő f bb Hertzegek' 's Méltóságok udvarába bé-hata. — Minekutánna e. m. f. hónapnak 8-án dél-előtt, az első Nemesi Rend ezen kedves Párnak tisztetség-tételére öszve-gyült volna, dél utánni 6 órakor a' Bétsi Kárdinális és fő Püspök udvarába menének, hol az ő Eminentziája palotájában, a' már előre elkészített oltár előtt-e következő házossági kezeseknek, vagy bizonyságoknak: u. m. Starenberg Hertzeg, Grafsalkovits Hertzeg, Lobkovitz Hertzeg, Hatzfeld M., U. M. fő Kantzellárius Pálfy Károly Gróf, Cseh-oroszági U. fő Kantzellárius Kolovrát Leopold Gróf, Rosenberg Gróf, Staremborg Gr. Bothyáni Theodor Gróf Ur ő Excellentiájoknak s Hertzegegeknek, az egész Bétsi első rangu Méltóságoknak jelen-létekben, kiket mar az ártatlan szeretet és az Isteni gondviseles előre öszve-kötött vala, hittel-is öszve-köttetének.

Midőn ezen tudva lévő szövetkező Pár, a' szövetség' kötele előtt, a' F. Császár előtt meg-jelentvén magát bé-mutatta volna, ő Felsége is ezeknek egybekeleéseken különös örömet és meg-nyugvását tette nyilvánosságossá. A' Gróf Kis-aszfzonynak az ifju Grófort ezen szókkal ditsérte-meg. „ Szerentsés a' kis-aszfzonny,

szony! Egy ártatlanul neveltetett, a' maga ifjuság virágának 'Sengéjét sokaknak szomorú példajok-szerű el-nem pazérlott, nagy familiájú szép Grófra tett szert, mellyen szivemből örvendek. „ Ezzel az ifju Gróf fordulván így szólott: „ A' Gróf a' maga párját éppen meg-találta: egy valóságos ártatlanságban neveltetett nagy familiájú, ritka szépségű szűzzel szövetkezett. Tszéjokat ditsérem, szándékjokat örvendem és abból olyes meg-nyugvással vagyok. „ Mind a' kettőt alyamodan meg-áldotta, és úgy botsátotta-el maga elől.

Horvát ország. Ozail 28. Jún. „ Tsak alig lehet képzelni, ezen mostoha háborgos időkben is a' Húszár 's más Tisztjeink melly vigon töltik a' Farsángot ezen mi Városunkban. Itten a' *Márs* - tsata piktizán-is egy igen szép mulató *Bál* haz állittatott-fel a' *Vezér Devinz* és *Vallis* Urak által a' Tisztek' számára; hól minden 2 gyertya között egy zöld koszos tábla lévén ki-téve, Deakúl, Németül és Frantzúzán ezen Igék vagynak rá-irva: *Vive LAUDON!* *laudamus te.* A' F. Tsászárról, *Devinsről* *Vallisről* és más nagy érdemű Vezérekről hasanló-képpen. Ezen Bálban, ennek fel-állittója *Devins* és *Vallis* Vezér Urak-is a' többi Tisztekkal mindenkor jelen vagynak, és *Vallis* Ur a' maga fájós lábával-is egész éjtszakákot tántzol. Ezen Bált tartja egy Markatányosné ollyon móddal, hogy senki 24 krajtzárnál többet a' bé-menetelért nem fizet; minden ételnek és italnak az árát fel-vagyon írva, és így ki ki előre tudja mit költ; a' honnan mindenkor azt, a' mit a' Markatányosné talál-na vezíteni, *Devins* és *Vallis* Urak fizetik. Ki-nem lehet mondani, mennyi szép Fejér-nép van ezen Kivárosfotskában; de azok még-is mindég úgy vagynak előre *prenumerálva*, hogy ha az ember magával Leányt nem viszzen a' Bálba, egész éjtszaka nints kívül

stan-

tántoljon; mert itt edgyik a' másikához nem nyulhat 's nem - is nyúl. Ezen Báiban vala szerentsém látni ama ~~fox~~ Török vért eresztett Húszár Hadn. *Durtsákot*, azon vagdalt és lödözött köntösében, mely a' múlt tsatákban alig számlálható foltokat nyert magára; de minthogy ezen köntösében akarja az egész háborút ki-állani; valahol tsak azon vágás esik békoldoztatja 's viseli. Ez egy meg-reitenthetetlen vastag mellyü, egész kézzel lábbal termet Vitéz; és tsak egyedül ő az, a' kinek sem a' tántz sem a' fejer-nép nem kel. Ez az a' tisz, ki minekuránna egy öreg Agához 10-szer-is hozzá vágván; semmi módon élet-erére nem akadhatott volna, végre fejből a' Kontyát bal kezével ki-vevén, kapasz fejt úgy vágá ketté; kinek az egész Köntöse pamuttal (gyapot) vastagon meg-vala töltve; mely fegyver ellen való Orvofság most a' Törököknél közönséges. Ekkor *Durtsák* tsak 9 fájdalmas sebekkel jöve-ki az ütközetből, és 30 aranyos Paripáját-is ott hagyá, mellyet alólla el-löttek, és a' tzoftját, mellyet keresztiul vágtnak. Nem lehet azon indúlatot le-írni, mellyel a' Húszárok 's nevezetessen ezen *Gréfen* Sergebéliek viseltetnek egymáshoz, és a' mely-szerint, ha a' Divísiót valamely tsatára botsátják, még tsak a' sebesek és a' Lovokat el-vesztettek - is abból elmaradni tellyefséggel nem akarnak; és gyalog-is a' magok *Svadromok* után szaladnak. Minden Húszár Sergeknek tsak ez az egy ohajtások, hogy bár-tsak az egész Regement edgyütt lehetne, hogy ők mutathatnák meg az egész Világ előtt a' magok Vitézségeket külön külön.

Nagy Váradról Febr. 3-án. A' napokban fordúlt meg Váradon edgy becsületes kereskedő Örmény (sajnálom hogy még most a' nevével nem szolgálhatok) a' többek között Tömösváronis vagyon báltja leg-

leg inkább viaszszal kereskedik, és az ő kereskedése annyira ki-terjed, hogy a' mint mondják még Olaszországban-is sok templomokat tart viasz Gyertyákkal. Itten igen kevés ideig tartott mulatása alatt tudakozta ha vagyoné itten az úgy nevezett ó hitűeknek, vagy Görög valláson valóknak Oskolájok, és magát abból elis vezettette. És a' midőn látta, hogy az Oskolák készületek nem a' leg jobb lábon állanak, tudakozta, hogy micsoda kölcségből szoktak a' Tanulók számon könyveket és íráshoz szükséges eszközöket szerezni. A' Tanító alig kezdette mondani, hogy az ő szegény Tanítványi a' magok kölcségeiken szerzik az efféle szükséges dolgokat: mindgyárt ez az érzékeny szívű érdemes ember száz forintos pénz vagy Banko Czedólat adott a' Tanító kezébe olly véggel, hogy az a' suma a' Tanítványok közt el-osztassék. És az ezen körületben lévő több Görög oskoláknak-is segédelmére még azon felül 300 ftokat ajánlott. Ezen nevezetű méltó tselekedet akárkiben-is dicséretre méltó volna: mennyivel inkább midőn ezt csak edgy Útazó a' maga által-menetele alkalmatosságával minden leg-kifsebb jutalomnak reménysége nélkül cselekefzi sokkal nagyobb dicséretet érdemel.

Pesten Febr. 21-én. A' Duna, minekutánna két várofsainkat két hetekig félelemben és rettegésben tartotta volna; szokott öblibe visszafutott. A' jég egészen el-ment a' Dunáról, a' hajók onnét fellyül jönnek hadi szerekkel és Portékákkal meg-töltve, és a' Pesti hídnak készítése nagyon siettetik. Akarmerre tekintsen az ember; mindenütt a' nagy árvíznek szomorú nyomját látja: tsak egyedül Pesten 100 házak dőltek-el a' vizek miatt. Csallóközben a' sebefszen jövő jégtől és Dunától sok emberek vagyonjokkal együtt elragadtattak.

P E S T E N N,

Nyomtattatott Patzkó Ferentz' betűivel.